

Aastaruanne

2021

Sisukord

Kaasaegne statistika tugineb koostööle, usaldusväärsusele ja uuenduslikkusele	3
Ülevaade 2021. aasta statistikaprogrammi täitmisest	5
Muudatused statistikatöodes aastatel 2021–2025	6
Rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistus ja korraldamine	7
Riigi andmehalduse koordineerimine	8
Digitaalsete teenuste arendamine	9
Programmivälised statistikatööd	9
Ülevaade andmeesitajate halduskoormusest	11
Ettevõtete halduskoormust mõjutanud statistikatööd 2021. aastal	11
Küsimustike arv ettevõtte kohta	12
Küsimustike täitmisele ja esitamisele kulunud aeg	12
Ettevõtete halduskoormuse vähendamine	13
Klientide rahulolu riikliku statistikaga	14

Kaasaegne statistika tugineb koostööle, usaldusväärsusele ja uuenduslikkusele

Statistikaameti missioon on kajastada ühiskonna olukorda ja muutusi ning pakkuda ametkondadele ja teistele huvilistele rahvastiku, heaolu, majanduse ja keskkonna arengu seisukohalt olulist teavet, mida on vaja arengukavade ja prognooside koostamiseks, poliitikakujunduseks, teadus- ja rakendusuuringute tegemiseks ning teadmuspõhiste otsuste langetamiseks. Meie põhisuund on pakkuda vajalikku teavet huvirühmadele ja toetada kvaliteetset avalikku debatti.

Statistikaamet lähtub enda tegevuses kolmest põhiväärtusest, milleks on **usaldusväärsus, koostöö ja uuenduslikkus**. Need väärtused on aluseks ka 16 põhiprintsiibile Euroopa statistika tegevusjuhises, mis käsitleb Euroopa Liidu statistikasüsteemis osalevate statistikaasutuste tegevuspõhimõtteid. 2021. aastal hindas Eurostati ekspertkomisjon põhjalikult Statistikaameti vastavust Euroopa statistikajuhise põhimõtetele ning seega ka meie väärtustele. Ekspertkomisjoni lõppraport ilmub 2022. a esimeses kvartalis.

Ameti üheks **usaldusväärse** näitajaks statistika avaldamistähtaegadest kinni pidamine. Aastal 2021 avaldati õigeks ajaks **98,97%** statistikast. Ajakirjanduse usaldust Statistikaameti vastu näitab meie loodud materjalide avaldamine meedias. Möödunud aastal oli meie statistika kajastuste arv **8236**. Ka ühiskond väärtustab andmeid üha enam – meie veebilehti külastati **1,66 miljonit** korda, mis on saja tuhande külastuse võrra rohkem kui 2020. aastal. 2022. aastal jätkame uute andmetike ja suurandmete kasutuselevõttu, et vähendada andmeesitajate halduskoormust.

Aastal 2021 töötasime **2021. aasta rahva ja eluruumide loenduse** ettevalmistamise ja eduka korraldamise nimel. **Uuenduslik** on sel korral asjaolu, et rahvaloendus toetub peamiselt registrite andmetele. Oleme andmete ühendamisel ja rahvaloenduse metoodikate väljatöötamisel kasutanud uuenduslikke lahendusi ning see on pälvinud ka rahvusvahelist tähelepanu.

75% riiklikust statistikast moodustab Euroopa Liidu õigusaktide alusel tehtav statistika. Kaasava ja kestliku majanduskasvu ning sotsiaalse ühtekuuluvuse kontekstis on nii sotsiaal- kui ka majandus- ja keskkonnavaldkonna näitajatel tähtis roll. Suure töö tulemusel toodetakse alates 2021. aastast sotsiaalstatistikat uue ühtlustatud raamistiku alusel. Euroopa Liidu kohustusliku statistika osana said 2021. aastal uue või muudetud sisu põllumajandus-, keskkonna- ja energeetikastatistikat puudutavad EL-i määrused ning teistes valdkondades jätkatakse õigusaktide uuendamist ka 2022. aastal. Vastutustundliku poliitikakujundamise eeltingimus on täpsed ning aja- ja asjakohased näitajad, mille kvaliteedi parendamisse annavad oma panuse uuendatud terveid valdkondi hõlmavad raammäärused.

Paljude valdkondade analüüsis on üha olulisem juba olemasolevate andmete (registriandmete) laialdasem ja mitmekülgsem kasutus. See on olnud tähtis ka Statistikaameti jaoks. Hiljutine tervishoiukriis näitas, kui vajalik on kiirelt ja paindlikult kättesaadav info, olgu kas või esmane.

2021. aastal lõime **koostöö** edendamiseks ministeeriumidevahelise riikliku statistika töörühma, mille eesmärk on selgitada andmevajadused juba poliitikakujundamise varases faasis, sh parandada riigisisest koostööd EL-i õigusaktide menetlemisel ning vastata paremini poliitikakujundajate andmevajadusele.

Statistikaameti üheks ülesandeks on korraldada riigi andmehaldust. 2021. aastal korraldasime uuringu 44 riigiasutuse ja 233 andmekogu seas ning saime hea ülevaate sellest, kuidas edasi liikuda. Amet osales riigiasutustele mõeldud andmehalduse töövahendi arendamisel, mille rakendus valmib 2022. a kevadel. Ka algas andmehalduse ja avaandmete oivakeskuse loomise ja väljaarendamise nelja-aastane reform, mille eesmärk on samuti riigi andmehaldust korrastada.

Oleme astunud eelnevatel aastatel saavutatud tunnustuse teel taas mitu sammu edasi ja seda nii riigi siseselt kui ka väljaspool Eestit. 2021 aastal jõudsime institutsioonide usaldusväärsuse uuringu järgi kõrgeima 11. kohani, ka septembris meid külastanud Eurostati eksperthindamise komisjon tunnustas meid viimase viie aasta jooksul tehtud arenguhüppe eest. Need tunnustused seavad kõrge lati järgmisteks aastateks ja innustavad edasi pürgima.

Urmet Lee

Statistikaameti peadirektor

Ülevaade 2021. aasta statistikaprogrammi täitmisest

Vabariigi Valitsus kinnitab igal aastal Statistikaameti järgmise viie aasta rahvastiku-, sotsiaal-, majandus- ja keskkonnastatistika tööde loetelu. Aastal 2021 oli 2021.–2025. aasta statistikaprogrammis 68 statistikatööd kogumaksumusega ligi 11,5 miljonit eurot. Igale aastale tehtavaid, põhistatistikasse kuuluvaid statistikatöid oli 2021. aastal 63, sh 10 tsüklilist statistikatööd. Lisaks on statistikatöödena käsitletud eksperimentaalstatistika, andmehaldust ja klassifikaatorite süsteemi juhtimist ning kolme statistilist registrit.

Aastal 2021 tehti nii arvuliselt kui ka maksumuse poolest kõige rohkem statistikatöid majanduse valdkonnas, teisel kohal olid sotsiaalelu puudutavad statistikatöid. Täpsem ülevaade statistikatööde jaotusest valdkondade kaupa on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Statistikatööd valdkonna järgi, 2021

Statistikatöö valdkond	Arv		Maksumus	
	arv	%	tuhat eurot	%
Põhistatistika	63	93	10 247	89
Keskkond	4	6	440	4
Majandus	42	62	5 637	49
Rahvastik	3	4	1 610	14
Sotsiaalelu	12	18	2 444	21
Eri valdkondade statistika	2	3	116	1
Statistilised registrid	3	5	1 239	11
Eksperimentaalstatistika	1	1	0	0
Andmehaldus ja klassifikaatorite süsteemi juhtimine	1	1	43	0
Kokku	68	100	11 529	100

Statistikatöid tehakse Euroopa Liidu õigusaktide või riigisisese (eelkõige strateegilised arengudokumendid, rahvusvaheline statistikavajadus) tellimuse alusel. Tabelist 2 on näha, et 2021. aastal olid 74% statistikatöödest Euroopa Liidu õigusaktide alusel tehtud tööd ja nende tööde maksumus 75% tööde kogumaksumusest.

Tabel 2. Statistikatööde jaotus tellimuse alusel, 2021

	Maksumus		Arv	
	tuhat eurot	%	arv	%
Euroopa Liidu õigusakt	8 660	75	50	74
Riigi tellimus	2 869	25	18	26
Kokku	11 529	100	68	100

Statistikaprogrammi täitmine läks 2021. aastal edukalt: ära tehti kõik planeeritud tööd. Avaldamisi oli kokku 877, millest 763 olid statistika andmebaasi objektid ja 114 pressiteated. Valminud statistika tehakse tarbijatele kättesaadavaks kõigepealt statistika andmebaasis ja seejärel teiste toodete vahendusel. Tarbijaid teavitatakse statistika valmimisest avaldamiskalendri kaudu. Avaldamiskalendrist kõrvalekalduv oli 2021. aastal 9, mis on 1,03% avaldamiste koguarvust (vt tabel 3). Kõrvalekallete peamiseks põhjusteks olid andmete laekumise hilinemine ja töötlusmahu suurenemine.

Tabel 3. Avaldamiskalendrist kõrvalekaldumised, 2017–2021

Aasta	Statistika andmebaas	Pressiteated	Statistika-väljaanded ¹	Kokku	Osatähtsus avaldamiste koguarvus, %
2017	19	0	3	22	2,3
2018	3	1	1	5	0,5
2019	9	1	1	11	0,2
2020	21	0	0	21	2,4
2021	9	0	–	9	1,03

Muudatused statistikatöodes aastatel 2021–2025

Üldjoontes jäi riikliku statistika koosseis 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga suuresti samaks. 2021. aastat iseloomustab pigem Euroopa Liidu ühtlustatud ja kohustusliku statistika koosseisu täiendamine ja muutmine, et viia seda paremasse kooskõlla viimastel aastatel muutunud sotsiaalse ja majanduskeskkonna ning keskkonna- ja energiapoliitikaga. Teisisõnu, Euroopa vajab täpsemaid andmeid, et hinnata rohepöörde tegevuste tulemuslikkust, digiteerimist ja muutuseid majandus- ning tööelus.

Aastatel 2021–2025 on põhiliste statistikatööde muudatused seotud lisanduvate tsükliliste statistikatöödega, õigusaktide muudatustest tulenevate metoodiliste muudatustega ja andmeesitajate halduskoormust vähendavate metoodiliste muudatustega.

Suurimad metoodilised muudatused, mille tõttu statistika maht kasvab, tulenevad Euroopa Liidus kokku lepitud eri valdkondade vajadustest.

- Keskkonna valdkonnas plaanitakse muuta kohustuslikuks määruse (EL) nr 691/2011 keskkonnamajanduse ökosüsteemide, metsanduse, vee ning keskkonna siirete ja subsiidiumite arvepidamise moodulid.
- Jätkus töö Euroopa Liidu ettevõtlusstatistika raammäärusest (EL) nr 2019/2152 tulenevate metoodika ja väljundnäitajate väljatöötamisega. Muudatused rakenduvad vastavalt nimetatud raammääruse rakendusaktide vastuvõtmisele ja nendes sätestatud rakendamise tähtaegadele.
- Euroopa Liidu põllumajandusstatistika süsteemi ajakohastatakse ja täiendatakse uuest ühtsest põllumajanduspoliitikast, Euroopa roheleppest, kliimamuutustest ja keskkonnapoliitika muudatustest lähtudes.
- Sotsiaalelu valdkonnas tulenevad metoodikamuudatused sellest, et statistikatööd viiakse vastavusse uue sotsiaalstatistika raammäärusega (EL) nr 2019/1700.
- 2021. aastal leppisid EL-i institutsioonid kokku iga-aastase ja -kuise energiastatistika ning energia kiirstatistika ajakohastamise ning vastav energiastatistika määrus (EL) nr 2022/132 võeti vastu 2022. a jaanuaris.

Euroopa Liidu õiguses plaanitakse lähiaastatel lisaks eeltoodule ka rahvastiku-, tervishoiu-, tööturu- ning makromajanduse statistika määruste muutmist.

¹ Statistikaamet ei koosta alates 2020. aastast statistikaväljaandeid.

Rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistus ja korraldamine

Loendamist alga!

Korrasta oma andmed rahvastikuregistris juba täna! Loe lähemalt rahvaloendus.ee

EESTI LOEB 2021
rahvaloendus.ee

EESTI STATISTIKA

Esimene

2021. aasta lõpus jõudsid lõpusirgele seekordse rahva ja eluruumide loenduse (edaspidi ka rahvaloendus) ettevalmistused, mis kestsid kümme aastat. Seekordne rahvaloendus tehti, kasutades kombineeritud metoodikat: registripõhine loendus koos valikuuringuga. Kogu kohustuslik andmekogum, mida kõik Euroopa Liidu riigid Eurostati koordineerimisel rahvaloenduse käigus koguvad, pannakse Eestis esmakordselt kokku registriandmete pealt. Valikküsitlusega kogutakse inimestelt riigisisest vajadusest tulenevalt enesehinnangulist infot, mille kohta registrites andmed puuduvad.

Rahvaloenduse peamine eesmärk on saada Eesti kohta kvaliteetsed andmed, mistõttu on ettevalmistusel põhjalikult jälgitud, et loenduse tulemus oleks kooskõlas ÜRO ja Euroopa Liidu seatud kvaliteedinõuetega. Digiriigile kohase registripõhise rahvaloenduse korraldamiseks on ära tehtud suur töö registrites olevate andmete kvaliteedi parandamiseks. Olulisemate tegevustena võib nimetada näiteks töötamist registri loomise ja hiljem sinna lisatud mitmete seni puudunud tunnuste kallal, mitmete arhiivandmete kandmist registritesse, leibkonnaliikmete vaheliste seoste lisamist rahvastikuregistrisse, ehtisregistri kvaliteedi tõstmisega seotud arendusi, ühtse aadressiandmete infosüsteemi kasutuselevõttu ja palju muudki. Loodud on maailmatasemel riiklike andmekogude süsteem, kus on andmed kõigi Eesti elanike ja eluruumide kohta ning mille kvaliteedi on Statistikaamet hinnanud kahel prooviloendusel piisavaks.

2021. aastal olid fookuses andmehõive automatiseerimine ja rahvaloenduse registripõhise osa metoodika täiustamine. Loenduse metoodika on loodud statistikute ja teadlaste koostöös ning seda on rahvusvaheliselt tunnustatud ja eeskujuks toodud. Rahvaloenduse korraldamisel teeb Statistikaamet koostööd ligikaudu 30 andmekoguga.

Loenduse ettevalmistamisel tehti ka rahvaloenduse testküsitlus, millega kontrolliti loenduse küsitluseks valmisolekut ning koguti tagasisidet küsimustikule. Rahvaloenduse peaproovis osales üle Eesti ligi 2000 inimest. Rahvaloendusel kogutakse andmeid uue rakendusega, mis on kasutusel ka teistes Euroopa Liidu riikides. Selleks alustas Statistikaamet koostöös tarkvaraettevõttega Helmes tänapäevase andmekogumissüsteemi loomist. 2021. aasta kevadest sügiseni tehti veel viimaseid sisulisi ja tehnilisi ettevalmistusi küsitluse korraldamiseks. 2020. aastal valmis ka rahvaloenduse logo ja graafiline identiteet.

2021. aasta kevadest kuni aasta lõpuni toimusid rahvaloenduse meediakampaania ettevalmistused. Kampaania toimus kahes osas: esimene kampaania oktoobri lõpus kutsus inimesi üles oma rahvastikuregistri andmeid üle vaatama ja korrastama, teine kampaania algas detsembri lõpus ja kutsus kõiki inimesi küsitlusel osalema. Rahvaloendust puudutav info on koondatud loenduse veebilehele www.rahvaloendus.ee ning loenduse sotsiaalmeediakanalite Facebooki ja Instagrami lehtedele.

2021. aasta sügisel algas valikuuringu jaoks ajutise lisapersonali värbamine, kokku palgati umbes 160 küsitajat koos küsitlusjuhtidega, umbes 20 klienditoe konsultanti ja 14 andmetöötlejat. Samuti valmistati ette koolitusi nii küsitlusjuhtidele, küsitajatele kui ka klienditoe personalile ja andmetöötlejatele. Koolitused toimusid 2021. aasta detsembri lõpust jaanuari keskpaigani.

Rahvaloenduse andmete kogumine algas 2021. aasta lõpus kaheosalise valikuuringuga – veebiküsitlus oli avatud kõigile ajavahemikul 28.12.2021–22.01.2022, telefoniküsitlus korraldati aga valikuuringuna nende juhuvalimi aadresside hulgas, kes veebiküsitlusele mingil põhjusel ei vastanud. Telefoniküsitlus toimus perioodil 01.02–28.02.2022. Registripõhise loenduse jaoks laekuvad andmed eri registritest alates jaanuari algusest kuni juulini 2022. Andmeid analüüsitakse pidevalt ning plaanitakse avaldada alates juunist kuni detsembri keskpaigani 2022. Kokkuvõttes jätkatakse rahvaloendusega seotud tegevusi terve 2022. aasta vältel.

Riigi andmehalduse koordineerimine

Statistikaamet koordineerib riigi andmehaldust koos partneritega, kellest olulisemad on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Riigi Infosüsteemi Amet. 2021. aastal pidime tervisekriisi tõttu koostöö asutustega ümber korraldama ning löime seminaride formaadi. 11 seminari käigus tutvustasid asutused oma tegevusi ja lahendusi andmehalduse vallas.

Aasta esimeses pooles korraldasime andmehalduse uuringu, mille eesmärk oli saada ülevaade riigi infosüsteemi haldussüsteemis (RIHA) registreeritud andmekogude vastutavate ja volitatud töötajate andmekogude pidamisega seotud korralduslikest tegevustest. Uuringus osales 44 asutust (valitsusasutused, ministeeriumid ja nende haldusala asutused) ning nende 233 andmekogu. Uuring andis Statistikaametile andmehalduse koordineerimiseks vajaliku ja väärtusliku aluse, mida meil varem ei olnud. Saime nii asutuste kui ka andmekogude kaupa ülevaate, mille põhjal edasisi tegevusi planeerida.

Teiseks olulisemaks tegevuseks oli osalemine riigiasutustele mõeldud andmehalduse töövahendi (RIHAKE) arenduses. Selle eesmärk on anda asutustele nõuded ja nende täitmiseks vajalik rakendus. Rakenduse esimene versioon on kasutatav aprillist 2022. Jätkus andmehaldusele õiguslike nõuete kehtestamise tegevus. Üheaegselt Eesti õigusaktidega on tarvis arvestada Euroopa Liidus menetletavate aktidega – andmemääruse eelnõu (Data Act) ja andmehalduse määruse eelnõu (Data Governance Act), mis muuhulgas täiendavad andmeajagamise kontseptsiooni ja edendavad andmete taaskasutamist.

Paralleelselt asusime ellu viima Eesti pikaajalisest strateegiast „Eesti 2035“ lähtuvat ning Euroopa taaste ja vastupidavusrahastu finantseeritavat andmehalduse ja avaandmete oivakeskuse loomise ja väljaarendamise reformi. Reformi tulemusena luuakse Statistikaametisse kompetentsi- ehk oivakeskus. Andmehaldusel on oluline koht ka „Eesti digiühiskonna arengukavas 2030“, milles määratletud andmepõhise

riigivalitsemise ja andmete taaskasutuse kahe eesmärgi saavutamisel on Statistikaametil keskne roll. Need on:

- 1) riigi otsuste tegemine kvaliteetsete andmete abil, mis toetub andmete leitavusele, kvaliteedile ja kasutamise kiirusele, andes otsustajatele analüütilist otsustustuge ning tõhustades protsesse; ning
- 2) anda andmetest ajakohane ja terviklik ülevaade nii andmekogude kui ka andmestike tasandil. Samuti võime andmeid omavahel semantiliselt linkida ning rakendatakse andmete ühekordse küsimise ja taaskasutuse põhimõtet.

Reform on plaanitud läbi viia nelja aasta jooksul.

Digitaalsete teenuste arendamine

2021. aastal jätkasime ameti rakenduste kaasajastamist ja kasutajamugavuse parandamist. Nii arendasime edasi ettevõtluse, piirkondade ja arengukavade andmeid koondavat [juhtimislaudade rakendust](#) ning ameti põhiveebi [stat.ee](#). Statistikaameti visuaalse identiteedi sai ka kasutajate seas populaarne [nimede rakendus](#).

Koostöös võrdsete võimaluste voliniku, Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli ja Sotsiaalkindlustusametiga arendas Statistikaamet edasi 2020. aastal valminud [palgarakendust](#). Selle tulemusena [lisandusid](#) rakendusse uued ametirühmad, naiste ja meeste kuupalkade võrdlus ning palga- ja pensioniprognosid. Rakenduse uuendamisel lähtuti selle algsest põhimõttest, et võrdsete võimaluste tagamine on ühiskonna kohustus ja ühine huvi. Usaldusväärsete andmete kasutamine, näiteks palgaläbirääkimistel, aitab vähendada ebavõrdsust ühiskonnas tervikuna. Lisaks on tööandjate teadlikkuse kasv oluliseks aspektiks võitluses palgalõhega ja praegustel otsustel on mõju tulevikule, kaasa arvatud pensionile.

Statistikaameti 100. sünnipäevaks valmis uus [veebilaiendus StatsFacts](#), mis märgendab veebilehitsejas sõnu ja sõnapaare, et anda käsitletud teemade kohta andmeid ning taustainfot. StatsFacts on töövahend, mis võimaldab leida veebilehtedelt vajalikku ja teemakohast infot ning suurendab seeläbi kasutaja andmekirjaoskust.

Seoses 2021. a jaanuaris ametisse astunud uue Vabariigi Valitsusega täiendasime riigi tähtsaimate näitajate mõõdupuud [Tõetamm uue valitsuse tegevusprogrammi näitajatega](#). Jätkus ka Eesti 2035 näitajate metoodika väljatöötamise koordineerimine ning uute näitajate lisamine Tõetammele. Rakenduses on esitatud 183 näitajat ning neile seatud eesmärgid Vabariigi Valitsuse 2021.–2023. aasta tegevusprogrammist ning strateegiatest „Eesti 2035“ ja „Säästev Eesti 21“. Strateegia „Eesti 2035“ raames on koostöös Riigikantsleiga välja töötatud täiesti uus, hoolivuse ja koostöömeelsuse näitaja. Selle alusel saab hinnata, kas ja millal on seatud siht – Eesti ühiskond on koostöömeelne, hooliv ja avatud – saavutatav. Samuti on uued ligipääsetavuse näitaja ning tegusa inimese indikaator, mis näitab inimeste osalemist hariduses, tööhõives, kultuurielus ja vabatahtlikus töös.

Programmivälised statistikatööd

Peale statistikatööde loetellu kuuluvate statistikatööde teeb Statistikaamet klientide tellimusel ka programmiväliseid statistikatöid. Kõik statistikahuvilised võivad statistika saamiseks Statistikaameti poole pöörduda. Kui statistika andmebaasis ei ole veel statistikat, mida klient soovib, saab selle tellida. Tellimustöid on võimalik teha kõigis statistikavaldkondades. Tellimustöö tingimused on kirjas teenusstandardis, mis on avaldatud Statistikaameti [veebilehel](#).

2021. aastal telliti Statistikaametilt andmekaevet, uuringuid, metoodikaarendusi ja ka üksikuid näitajaid kokku 0,98 mln euro eest (vt tabel 4). Võrreldes 2020. aastaga (1,4 mln) oli tellimuste summa 29% väiksem. 2021. a ei jätkunud reaalaja majanduse andmekaeve projekt, mille maksumus 2020. a oli 550 000 eurot. 2021. a suurimad projektid olid seotud uuringute teostamisega, so rahvusvaheline täiskasvanute oskuste

ning vanemaealiste uuringud. Enamik programmiväliseid töid olid väiksemad tellimustööd, et saada avaldatust detailsemat statistikat.

2021. aastal jätkusid tegevused riikliku pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ näitajate tootmiseks. Eesti 2035 näitajaid tootis Statistikaamet 2021. a ministeeriumidega sõlmitud tellimuslepingute alusel, kuid teeme jõupingutusi riiklike horisontaalsete strateegiate tsentraalselt riigieelarvest rahastamiseks. 2021. aastal uuendas Riigikantselei juures tegutsev ministeeriumidevaheline säästva arengu töörühm säästva arengu näitajaid. Üheks eesmärgiks oli näitajad strateegia „Eesti 2035“ näitajatega ühtlustada. Statistikaameti ülesandeks oli koguda alusandmete uuendamiseks vajalikku informatsiooni ning muuta või lisada Tõetammel olevaid näitajaid

Tabel 4. Programmivälised statistikatööd ja nende eest saadud tulu tuhandetes eurodes, 2021

Tellimustöö nimetus	Maksumus
Rahvusvaheline täiskasvanute oskuste uuring (PIAAC)	414
Vanemaealiste uuring (SHARE)	211
Tellimustööd tunnihinna alusel	197
Soolise palgalõhe teemalise veebirakenduse prototüüp	36
Laevastikupõhiste majandus- ja sotsiaalnäitajate kogumine	34
ESF-i andmekorje	32
Eesti leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuring	21
Tööhõive indikaatorid	16
Kohalike avalike teenuste seire projekt	14
Kolmandatest riikidest pärit välisüliõpilased	9
KOKKU	984

Ülevaade andmeesitajate halduskoormusest

Statistikaamet hindab aruandluskoormust kahe näitaja põhjal: küsimustike arv ettevõtte kohta ning küsimustike täitmisele ja esitamisele kulunud aeg. Nimetatud näitajaid mõeldakse ettevõtete kohta.

Statistika tegemisel kasutame eelkõige andmekogudest saadud ja taaskasutame juba kogutud andmeid. Ettevõtetelt kogume andmeid ainult sel juhul, kui neid ei ole võimalik saada muudest allikatest. Võimaluse korral teeme väikeettevõtete kohta valikuuringuid ega kogu andmeid tervelt sihtrühmalt.

Kahes kolmandikus statistikatöodes kasutati 2021. aastal täielikult või osaliselt riiklike andmekogude andmeid. Ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks otsime pidevalt alternatiivseid andmeallikaid ja valimite vähendamise võimalusi.

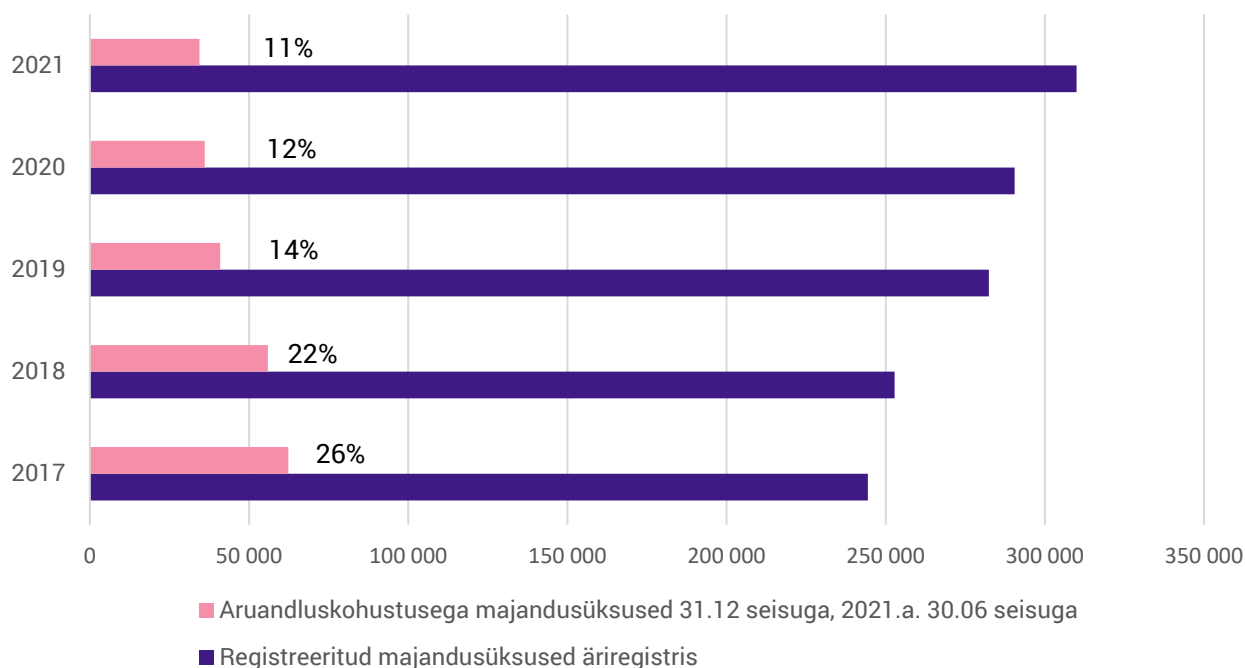
Ettevõtete halduskoormust mõjutanud statistikatööd 2021. aastal

2021. aastal koguti ettevõtetelt andmeid 113 küsimustikuga 53 statistikatöö jaoks.

Igal aastal lõpetab Statistikaamet mõnes statistikatöös andmete kogumise küsimustikuga, et kasutada edaspidi andmekogude andmeid.

2021. aastal lõpetati andmete kogumine küsimustikuga kasumitaotluseta organisatsioonide statistika jaoks.

Joonis 1. Aruandluskohustuslaste arv ja osakaal äriregistris registreeritud majandusüksustest

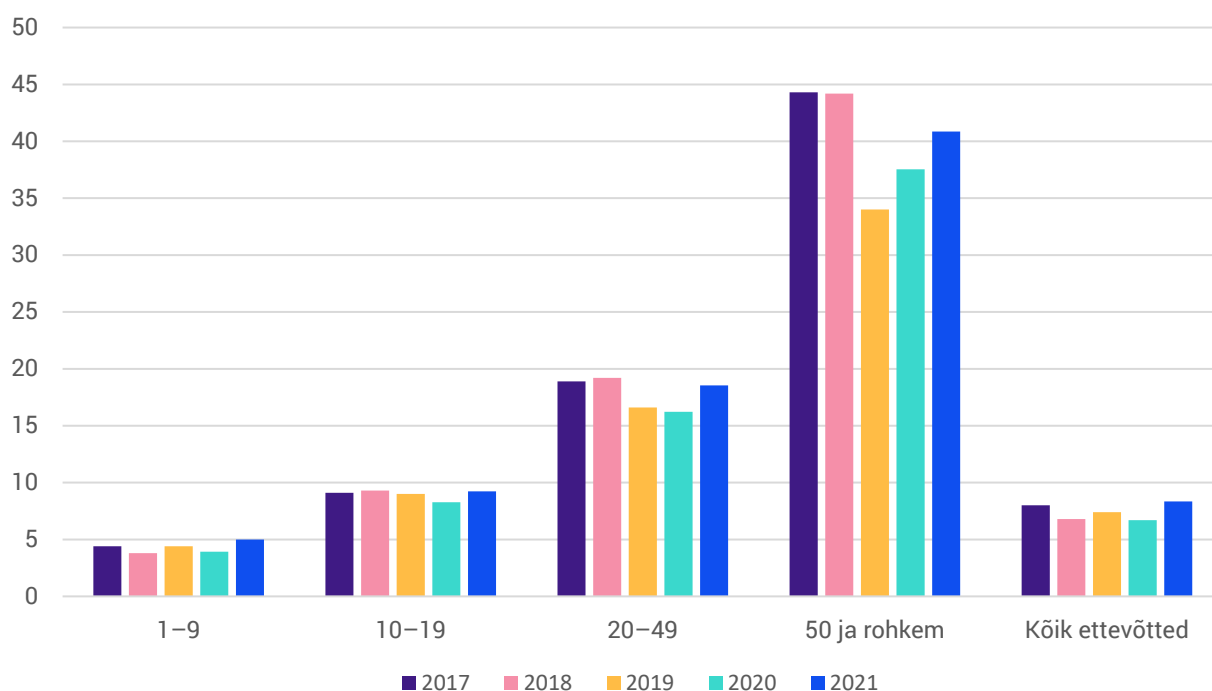
Valimites olevate ettevõtete arv oli 2021. aastal märksa väiksem kui 2020. aastal tarbitud kütuse ja energia uuringus, mille valimit vähendati kolmandiku võrra (2020. a valimi suurus 6500, 2021. a 4438). Palgauuringus vähenes valim ligikaudu 14% võrra. Kuna palgalõhe uuringuks kasutatakse palgauuringu valimit, siis oli sama erinevus ka seal. Arvuliselt vähenes valim üle 300 ettevõtte võrra veel kahes uuringus: infotehnoloogia ettevõtetes ja majandusandmete uuringus (EKOMAR), valimi vähenemise protsent jäi neil uuringutel alla 10 (vastavalt 9% ja 6%).

2021. aastal suurenes valim teadus- ja arendustegevuse uuringus (2020. a küsitleti 1608, 2021. a 1956 ettevõtet, valim suurenes 22%) ning energia tootmise, müügi ja kütuse tarbimise uuringus (251 ettevõtetelt 367-le ehk 46%). Viimase puhul lisati valimisse päikesepaneelidega tegelevad ettevõtted.

Küsimustike arv ettevõtte kohta

2021. aastal oli ettevõtete keskmine aruandluskohustus 8,3 küsimustikku aastas ehk veidi suurem kui aasta varem (2020. aastal 6,7²).

Joonis 2. Kohustuslike küsimustike arv ettevõtete kohta töötajate arvu järgi, 2017–2021

Küsimustike arvu ettevõtte kohta aitab kahandada nii valimite vähendamine kui ka alternatiivsete andmeallikate kasutamine. Need sammud mõjutavad kõigi suurusrühmade ettevõtete halduskoormust.

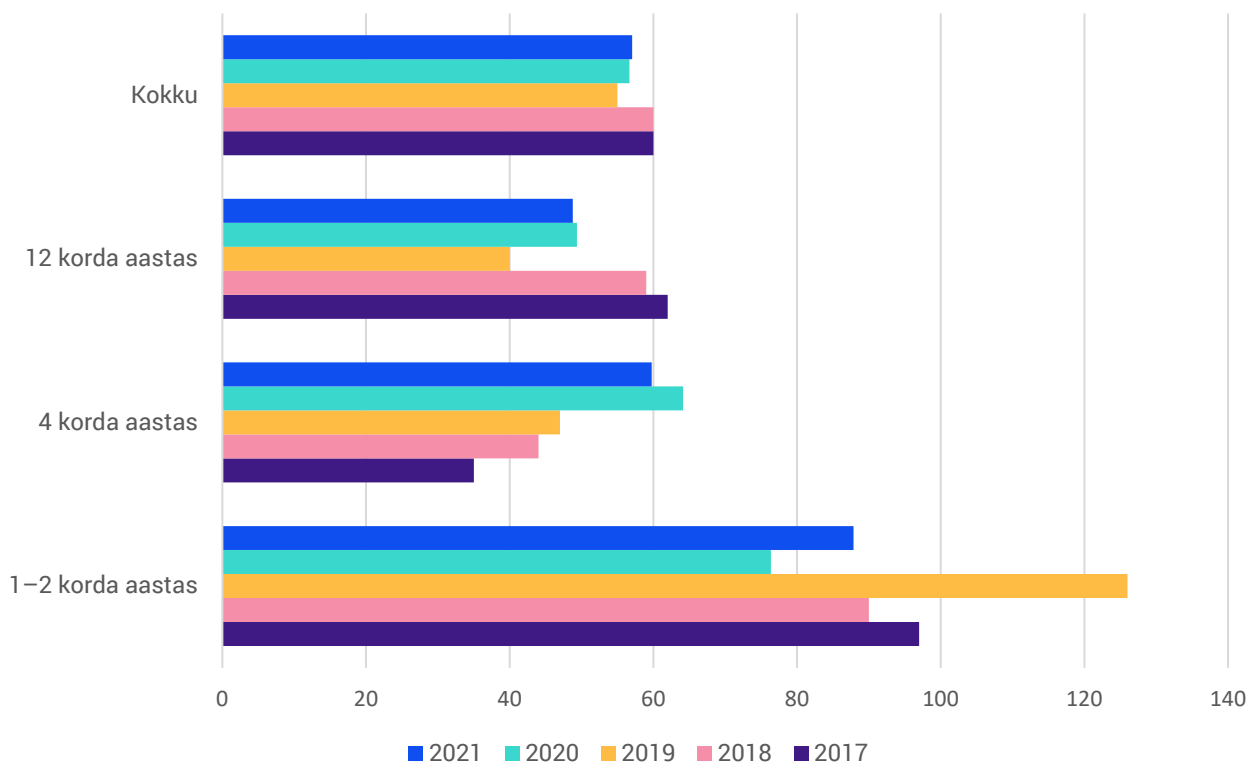
Küsimustike täitmisele ja esitamisele kulunud aeg

Küsimustike täitmisele ja esitamisele kulunud aega hindab Statistikaamet ettevõtetelt kogutud vastuste põhjal. Iga küsimustiku lõpus on tabel „Küsimustiku täitmisele kulunud aeg“, kuhu andmeesitaja saab märkida küsimustiku täitmisele ja esitamisele kulunud aja tundides ja minutites. Küsimustike täitmise aega küsime kord aastas.

Eesti ettevõtted, asutused ja organisatsioonid kulutasid 2021. aastal Statistikaametile andmete esitamisele kokku 31 626 tööpäeva, keskmiselt 57 minutit küsimustiku kohta. Võrreldes 2017. aastaga on keskmine ajakulu kõikidele küsimustikele vähenenud 5%.

² 2020. a aastaaruande näitaja on korrigeeritud

Joonis 3. Küsimustiku täitmisele ja esitamisele kulunud keskmine aeg minutites küsimustiku täitmise sageduse järgi, 2017–2021

Ettevõtete halduskoormuse vähendamine

Halduskoormuse vähendamiseks jätkame järgmisi tegevusi:

- arendame edasi võimalust edastada palga- ja tööjõuandmeid masin-masinliidestusega („Aruandlus 3.0“ projekt);
- uuendame oma andmekogumisteenust, sh andmeesituskeskkonda;
- otsime vajalikku infot andmekogudest, avaliku ja erasektori infosüsteemidest, veebist ning võtame need andmed kasutusele eesmärgiga taaskasutada juba olemasolevaid andmeid ning vähendada andmete kogumist küsimustikega;
- rakendame andmete ühekordse küsimise printsiipi;
- kasutame ettevõtetelt küsimustikega kogutud andmeid nii palju kui võimalik ka teiste statistikatööde tegemisel;
- teeme mudelipõhist hindamist puuduva info saamiseks ning seeläbi vähendame valimite suurust ja/või andmekogumise sagedust;
- teeme küsimustikud andmeesitajatele arusaadavamaks ja lihtsamini täidetavaks.

Klientide rahulolu riikliku statistikaga

Tagasisidet rahulolu kohta küsitakse kahelt kliendisegmendilt – andmeesitajatelt ja tarbijatelt. Andmeesitajad on ettevõtted, avaliku sektori asutused ja eraisikud, kes esitavad Statistikaametile andmeid mõne küsimustikuga. Statistika tarbijad on ettevõtted, avaliku sektori asutused ja eraisikud, kes on esitanud Statistikaametile teabenõude või tellinud andmeid tellimustööna.

Rahulolu väljaselgitamiseks kasutame soovitusindeksi meetodikat (NPS – *Net Promoter Score*). Hinnanguid antakse kolmele küsimusele kümnepalliskaalal. Soovitusindeksi tulemus võib olla vahemikus –100 kuni 100. Suurepäraseks hinnatakse tulemust 100...60, väga heaks 59...20, heaks 19...0, rahuldavaks –1...–40, halvaks –41...–70 ja väga halvaks –71...–100.

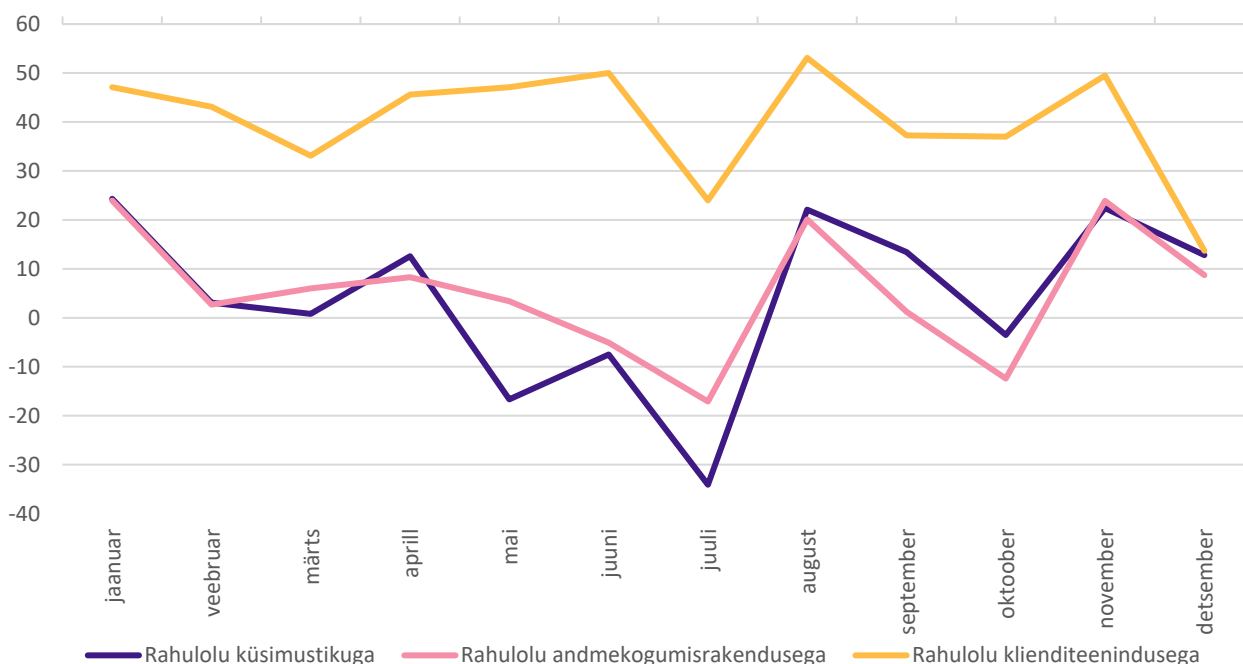
Statistikaamet küsis 2021. aastal üle 20 000 andmeesitajalt tagasisidet ja ettepanekuid eSTAT-i, küsimustike ning klienditeeninduse kohta. Klientidel paluti vastata järgmistele küsimustele: „Kui lihtne oli Teie arvates seda küsimustikku täita?“, „Kui lihtne oli Teie arvates eSTAT-i kasutada?“, „Juhul, kui pöördusite klienditeeninduse poole, kuidas jäite rahule?“.

Laekus ligi 2000 vastust (vastamismäär 14,4%) 96 küsimustiku kohta. Üldine eSTAT-i soovitusindeks kasvas märkimisväärselt. Kui 2020. aastal oli eSTAT-i soovitusindeks 4, siis 2021. aastal 9,3, mida võib pidada heaks tulemuseks. Küsimustike soovitusindeks oli 8,6 ning klienditeeninduse indeks 42,1.

Andmete esitamisel peetakse positiivseks seda, et küsimustikud on eeltäidetud, aruandeid on mugav üles laadida ja muuta ning küsimustike ülesehitus on stabiilne. Kõrgelt hindavad vastajad klienditeenindust, tuues välja konstruktiivsuse, kompetentsuse ja hea koostöö.

Andmeesitajate rahulolematust põhjustab suur halduskoormus. Nende ettepanek on samasisulised aruanded koondada. Andmekogumisrakenduse eSTAT disaini peavad andmeesitajad kasutajale ebamugavaks ja kohmakaks, rakenduses navigeerimist keeruliseks ning pooleliolevast küsimustikust ülevaate saamist puudulikuks.

Joonis 4. Andmeesitajate hinnang Statistikaameti tegevusele, 2021

Samas 2021. a jooksul küsis Statistikaamet 1281 tarbijalt tagasisidet ja ettepanekuid vastatud teabenõute, tehtud tellimustööde ning klienditeeninduse kohta. Klientidel paluti vastata järgmistele küsimustele: „Kuivõrd jäite rahule saadud vastusega / mil määral vastas tellimustöö tulem Teie vajadustele?“; „Kuivõrd jäite rahule klienditeenindusega?“; „Kas soovitate Statistikaametit kolleegile või sõbrale?“.

Laekus 255 vastust (vastamismäär 20%). Statistikaameti soovitusindeks 2021. aastal oli 72,2 (2020. aastal 73). Teabenõudele või tellimustööle saadud vastusega rahulolu indeks oli 66,3 ning klienditeenindusega rahulolu indeks 78,4.

Statistika tarbijad tõstavad esile kiiret, mugavat ja professionaalset klienditeenindust. Vastuste puhul ollakse rahul koostööga kliendi vajaduste väljaselgitamisel, vastuste põhjalikkusega ja vastavusega tellija soovidele. Rahulolematust põhjustab, kui kliendi soovitud statistikat avaldatud ei ole. Samuti märgiti ära, et soovitud andmete leidmine Statistikaameti kodulehelt ja andmebaasist on suhteliselt keeruline ning seda võiks lihtsustada.

Statistikaamet on liitunud Turu-uuringute AS-i korraldatud „Institutsioonide usaldusväärsuse uuringuga“. Kord kvartalis küsitakse Eestis juhuvaliku alusel ligikaudu 1000 inimeselt „Mil määral Te usaldate järgmisi institutsioone?“. Uuringus osaleb olenevalt kvartalist 26 või 27 asutust. Statistikaameti kõrgeim koht 2021. aastal oli 11., IV kvartalis asus amet usaldusväärsuse pingereas 15. kohal. Kõige enam usaldatakse Päästeametit, Häirekeskust ning Politsei- ja Piirivalveametit. Samad institutsioonid on püsinud väikeste kõikumistega pingerea eesotsas juba aastaid.